

**Kriterijumi za procjenu štete na vozilima
i štete koja je posljedica nemogućnosti korišćenja vozila**

PODACI O INTERNOM AKTU

Osnovni podaci o dokumentu

Naziv poslovne funkcije – sektora/samostalne službe nadležne za proces (vlasnik-staratelj dokumenta):	Direktor Sektora za štete i regrese
Autor dokumenta:	Igor Radojević/Marija Šestović
Pregledano od strane (Služba za pravne poslove, Koordinator za usklađenost poslovanja)	DA
Saglasnost Odbora direktora	NE
Savjetovanje/saglasnost s Predsjednikom Sindikata	Nije potrebno

Dnevnik izmjena

Verzija	Datum nastanka/izmjene	Izmjenu izvršio:	Naziv dokumenta	Kratki opis izmjene
V1.	30.03.2022.	Igor Radojević, Marija Šestović	Kriterijumi za procjenu štete na vozilima i štete koja je posljedica nemogućnosti korišćenja vozila	Usljed promjene Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju

Vezani dokumenti

Vezani dokumenti područja koje uređuje interni akt (navesti politike, pravilnike, uputstva i dr)
Pravilnik o postupku rješavanja odštetnih zahtjeva neživotnih osiguranja, Uputstvo za procjenu šteta, Odluka o nivoima ovlašćenja na području rješavanja šteta než. osig.

Svrha dokumenta

Kriterijumima za procjenu štete na vozilima i štete koja je posljedica nemogućnosti korišćenja vozila se bliže definišu pravila procesa procjene štete na vozilima i štete koja je posljedica nemogućnosti korišćenja vozila nakon stavljanja van snage Pravilnika o jedinstvenim kriterijumima za procjenu štete na vozilima i štete koja je posljedica nemogućnosti korišćenja vozila objavljenog u Službenom listu CG br. 35/2009 od 03.06.2009.

Sadržaj:

1	OPŠTE ODREDBE	6
1.1.	SADRŽAJ KRITERIJUMA	6
1.2.	OBAVEZNOST PRIMJENE KRITERIJUMA	6
2	UTVRĐIVANJE OBIMA ŠTETE NA VOZILIMA	6
2.1.	ZAPISNIK O OŠTEĆENJU VOZILA	6
2.2.	OPIS OŠTEĆENJA.....	8
2.3.	ZAMJENA OŠTEĆENIH DJELOVA	8
2.4.	POPRAVKA OŠTEĆENIH DJELOVA	9
2.5.	FARBANJE - LAKIRANJE OŠTEĆENIH POVRŠINA	9
2.6.	KONTROLA OŠTEĆENIH DJELOVA – SKLOPOVA.....	10
2.7.	PROCJENA ŠTETE NA VOZILIMA SA ELEMENTOM INOSTRANOSTI	10
2.8.	DOPUNSKI ZAPISNIK O OŠTEĆENJU VOZILA.....	10
2.9.	REKONSTRUKCIJA ŠTETNOG DOGAĐAJA	11
2.10.	FOTOGRAFISANJE OŠTEĆENOG VOZILA	11
2.11.	PRIGOVOR NA ZAPISNIK O OŠTEĆENJU VOZILA	12
3	UTVRĐIVANJE VISINE ŠTETE NA VOZILIMA	12
3.1.	VISINA ŠTETE NA VOZILU	12
3.2.	UTVRĐIVANJE VISINE ŠTETE PO RAČUNU	12
3.3.	NAKNADA TROŠKOVA OPRAVKE VOZILA U INOSTRANSTVU	13
3.3.1.	<i>Šteta na vozilu domaćih registracionih oznaka</i>	13
3.3.2.	<i>Šteta na vozilu inostranih registracionih oznaka</i>	13
3.4.	UTVRĐIVANJE VISINE ŠTETE PO POGODBI	14
3.5.	UTVRĐIVANJE TOTALNE ŠTETE.....	14
3.6.	UTVRĐIVANJE VRIJEDNOSTI VOZILA.....	14
3.7.	CIJENA NOVOG VOZILA.....	15
3.8.	CIJENA NOVOG VOZILA KOJA SE VIŠE NE PROIZVODI	15
3.9.	ZASTARJELOST TIPA	16
3.10.	DODATNA OPREMA VOZILA	17
3.11.	VRIJEDNOST VOZILA PREMA GODINAMA STAROSTI I POGONSKOM UČINKU	17
3.12.	VRIJEDNOST PUTNIČKIH AUTOMOBILA	18
3.13.	VRIJEDNOST TERETNIH VOZILA	19

3.14.	VRIJEDNOST AUTOBUSA	21
3.15.	VRIJEDNOST TRAKTORA	22
3.16.	VRIJEDNOST MOTOCIKLA I TRICIKLA.....	23
3.17.	VRIJEDNOST RADNIH VOZILA	24
3.17.1.	<i>Komunalna vozila, vozila za bušenje i istraživanje, viljuškari i vatrogasna vozila ..</i>	<i>24</i>
3.17.2.	<i>Kombajni, autodizalice, bageri, utovarivači, buldožeri, grederi, mješalice za beton</i>	<i>25</i>
3.18.	VRIJEDNOST PRIKLJUČNIH VOZILA	27
3.19.	VRIJEDNOST DJELOVA I OPREME VOZILA	28
3.19.1.	<i>Vrijednost akumulatora</i>	<i>28</i>
3.19.2.	<i>Električna vozila</i>	<i>28</i>
3.19.3.	<i>Vrijednost cirade</i>	<i>28</i>
3.19.4.	<i>Vrijednost radio i navigacione opreme</i>	<i>29</i>
3.19.5.	<i>Vrijednost uređaja na tečni gas (UTG)</i>	<i>29</i>
3.20.	OPŠTE STANJE VOZILA	29
3.21.	NAČIN EKSPLOATACIJE.....	31
3.22.	INVESTICIONA ULAGANJA	31
3.23.	PONUĐA I TRAŽNJA - CIJENE NA TRŽIŠTU	32
3.24.	UTVRĐIVANJE VRIJEDNOSTI SPAŠENIH DJELOVA VOZILA	33
4	UMANJENA I UVEĆANA VRIJEDNOST VOZILA	35
4.1.	VRIJEDNOST VOZILA PO IZVRŠENOJ POPRAVCI	35
4.2.	UMANJENA VRIJEDNOST VOZILA	36
4.3.	UVEĆANA VRIJEDNOST VOZILA.....	37
5	NAKNADA ŠTETE ZBOZ NEMOGUĆNOSTI KORIŠĆENJA VOZILA	38
5.1.	KO IMA PRAVO NA NAKNADU ŠTETE.....	38
5.2.	UTVRĐIVANJE BROJA IZGUBLJENIH DANA.....	38
5.3.	UTVRĐIVANJE IZNOSA NAKNADE ZA DANE NEKORIŠĆENJA VOZILA.....	39
6	ZAVRŠNE ODREDBE	40
6.1.	PRIMJENA KRITERIJUMA	40

1 OPŠTE ODREDBE

1.1. Sadržaj Kriterijuma

Član 1.

Ovim Kriterijumima utvrđuju se jedinstvena pravila za procjenu štete na vozilima i štete koja je posljedica nemogućnosti korišćenja vozila, usljed njegovog oštećenja u saobraćajnoj nezgodi, do isteka vremena potrebnog za završetak opravke odnosno kupovine drugog vozila umjesto oštećenog, kada se radi o tehnički totalnoj šteti.

1.2. Obaveznost primjene Kriterijuma

Član 2.

Jedinstvena pravila utvrđena ovim Kriterijumima primjenjuju se kod svih slučajeva procjene štete na vozilima u Lovćen osiguranju AD (u daljem tekstu: Društvo).

2 UTVRĐIVANJE OBIMA ŠTETE NA VOZILIMA

2.1. Zapisnik o oštećenju vozila

Član 3.

Obim štete na vozilu utvrđuje se na način da se sačinjava zapisnik o oštećenju vozila.

Sačinjavanje zapisnika o oštećenju vozila vrši se tako što se:

- Identifikuje vozilo na osnovu podataka o vozilu iz prijave štete i saobraćajne dozvole. Naročito treba obratiti pažnju na vrstu, marku i tip vozila, karakteristike motora (KW, cm³) broj šasijske, vrata, sjedišta, nosivost, vrstu boje, godinu proizvodnje, datum prve registracije, broj pređenih kilometara (Km) i moto časova (Mč) i to očitano i procijenjeno stanje, dodatnu opremu (klima uređaj, pokretni krov, automatski mjenjač, naplaci od lakog metala, radio-aparat, aerodinamični spojleri itd.
- Utvrđuje stanje karoserije, mehanike, laka, tapacirunga, guma i dr. što se unosi u zapisnik o oštećenju vozila.
- Utvrđuje uzrok štete iz prijave sa konstatacijom da li su oštećenja na vozilu moguća iz navedene saobraćajne nezgode. Ukoliko se ustanovi da su oštećenja iz navedene saobraćajne nezgode moguća, onda se pristupa sačinjavaju zapisnika o oštećenju vozila, a u suprotnom, vrši se rekonstrukcija štetnog događaja, odnosno, predlaže vještačenje.

Član 4.

Zapisnik mora da obuhvati sva vidljiva oštećenja djelova i sklopova vozila sa opisom oštećenja, kao i to da li je vozilo u voznom stanju ili nije.

Oštećene djelove, koji su zbog određenog stepena oštećenja predviđeni za zamjenu ili za popravku, treba pisati u odvojenim kolonama.

U zapisnik se unosi potrebno vrijeme za popravku oštećenog vozila, normirano prema važećem normativu za opravku havarisanih vozila.

Ukoliko za vozilo na kojem se vrši procjena ne postoji normativ za popravku, onda se normiranje vrši prema vozilu koje je po svojim tehničim i drugim svojstvima najbližiji, a u dogovoru sa ovlašćenim servisom (izvođačem popravke).

U zapisniku treba naglasiti koje sklopove i djelove vozila treba u toku popravke detaljno pregledati (kontrolisati), jer se oštećenja na njima nijesu mogla vidjeti, pa zbog toga ni utvrditi.

U slučajevima kada se vrši naknadna ispravka ili dopuna osnovnog zapisnika isto se mora ovjeriti potpisom, pečatom i datumom.

U slučajevima kada se radi o oštećenju akumulatora, guma, uređaja za tečni gas (UTG), pokrova (cerade), radioaparata, u zapisnik se unosi, pored tačnog naziva proizvođača i tehničkih karakteristika, i procenat odbitka novo za staro.

Član 5.

Ako se radi o oštećenju većeg obima, gdje postoji pitanje ekonomske opravdanosti popravke, u zapisnik se obavezno unosi klauzula - ispitati opravdanost popravke. Odluku, da li će se vozilo opravljati ili ne, donijeće Društvo koje je u obavezi da nadoknadi nastalu štetu, odnosno obrađivač štete.

Zapisnik o oštećenju vozila se sastavlja u najmanje tri primjerka (za predmet, za servis i za vlasnika-oštećenika) na predviđenom obrascu, po pravilu u saradnji (prisustvu) sa vlasnikom-oštećenikom ili sa predstavnikom vlasnika-oštećenika. Od sačinjena tri primjerka zapisnika o oštećenju vozila, jedan primjerak (za predmet) se priključuje prijavi i odlaže u predmet štete, a

dva primjerka (za servis i za vlasnika-oštećenika) se predaju vlasniku-oštećenom. Kod uslužne procjene sva tri primjerka zapisnika se predaju vlasniku-oštećenom.

Jednim zapisnikom mogu da budu obuhvaćena samo oštećenja koja su nastala u jednom štetnom događaju. Ako na vozilu postoje oštećenja iz nekog drugog štetnog događaja, onda ih treba odvojeno navesti i staviti napomenu ranija oštećenja (RO).

Zapisnik o oštećenju vozila mora da bude ovjeren pečatom Društva i potpisom ili pečatom ovlašćenog lica koje je sastavilo zapisnik.

Zapisnik može biti potpisan i od strane vlasnika-oštećenog vozila ili njegovog punomoćnika.

2.2. Opis oštećenja

Član 6.

Kod opisa oštećenja, pri nabrojanju djelova, unosi se naziv dijela sa položajem na vozilu, i način popravke u zavisnosti od stepena oštećenja i to:

- djelovi za zamjenu
- djelovi za popravku (M, S, V)
- djelovi za kontrolu i podešavanje

2.3. Zamjena oštećenih djelova

Član 7.

Kod teških oštećenja, kada ne postoje tehničke mogućnosti za kvalitetnu i ekonomičnu popravku, vrši se zamjena djelova ili sklopova vozila. I u slučajevima kada se ne radi o teškim oštećenjima vrši se zamjena:

- oštećenih djelova koji utiču na sigurnost i pouzdanost vozila (npr: sistemi upravljanja, vješanja, kočnja, uređaja za napajanje gorivom, stakala i sl.),
- oštećenih djelova koji se popravkom ne mogu dovesti u prvobitno stanje u estetskom smislu (npr: branici, ukrasni djelovi, tapacirung i sl).

Zamjena djelova ili sklopova može biti i djelimična, na primjer: kod stranica putničkih vozila dio branika i sl. ali ovakvi postupci moraju biti u skladu sa upustvima proizvođača.

Kod oštećenja stakala na vozilima treba tačno definisati vrstu stakla: jednoslojno - kaljeno, višeslojno - lijepljeno, sa nalijepljenom ili ulivenom antenom ili grijačem, bojeno - tonirano, kao i druga svojstva koja su važna za utvrđivanje visine stvarne štete.

Svako oštećeno staklo koje nije rasuto treba označiti u desnom donjem uglu oznakom ZO.

U slučaju kada je za otklanjanje posljedica teških oštećenja potrebno izvršiti zamjenu dijelova, a istih nema na tržištu, može se na zahtjev vlasnika-oštećenog dozvoliti popravka ili izrada oštećenog dijela uz priznavanje dodatnog vremena, vodeći računa o sigurnosti vozila i ekonomičnosti popravke.

2.4. Popravka oštećenih dijelova

Član 8.

Oštećeni dijelovi se popravljaju ako za to postoje tehničke mogućnosti, s tim da se ne remeti sigurnost vozila i ako je popravka ekonomičnija od zamjene dijelova.

Oštećenja dijelova vozila klasifikuju se prema sledećem:

- pod malim oštećenjem (**M**) dijelova vozila smatraju se oštećenja na spoljnim površinama, bez većih deformacija; sa blagim prodiranjem prema unutrašnjosti vozila, bez oštećenja vitalnih dijelova karoserije (kabine), pogonskih dijelova i slično. Oštećenja dijelova su na pristupačnim mjestima i lako se mogu opraviti, sa malim utroškom rada i materijala.
- pod srednjim oštećenjem (**S**) dijelova vozila smatraju se oštećenja koja su više izražena, deformacije su više naglašene. Srednja oštećenja iziskuju više rada i materijala za popravku ili se nalaze na teško dostupnim mjestima.
- pod velikim oštećenjem (**V**) dijelova vozila podrazumjevaju se takva oštećenja kod kojih su spoljne površine nagužvane ili deformacije jače izražene, ili se nalaze na izrazito teško dostupnim mjestima.

2.5. Farbanje - lakiranje oštećenih površina

Član 9.

Reparatura boje na havarisanim vozilima vrši se na oštećenim djelovima u slučajevima kada je boja, makar i djelimično, oštećena (razorena), ili je pri popravci moralo doći do oštećenja. Veličina površine koja se mora bojiti je granica tog dijela ili površina do oštih ivica oštećenog dijela.

Kompletno bojenje vozila vrši se u onim slučajevima kada su oštećene površine koje treba farbati više od 70% od ukupne površine vozila. Na dodatno obuhvaćenim površinama priznaju se samo farbarski radovi i farbarski materijal.

Kod oštećenih površina gdje je izvršena fabrička ili naknadna antikorozivna zaštita, zaštićuju se samo oštećena mjesta do oštih ivica površina kao i šupljine sa odgovarajućim sredstvima zaštite.

2.6. Kontrola oštećenih djelova – sklopova

Član 10.

Ako postoji sumnja da je došlo do oštećenja ili poremećaja geometrije određenih djelova ili sklopova vozila, potrebno je predvidjeti kontrolu njihove ispravnosti, a naročito:

- geometriju točkova - sa obaveznim davanjem vremena za kontrolu sa podešavanjem,
- geometriju repernih (mjernih) tačaka karoserije, šasije, kabine i sl. - uz davanje vremena za operaciju kontrole sa podešavanjem na kontrolniku (gabaritnom stolu),
- kod hladnjaka, rezervoara za gorivo, uređaja za tečni gas ili sl. uz ispitivanje - kontrolu propustnosti pod pritiskom,
- kontrolu sistema za upravljanje

2.7. Procjena štete na vozilima sa elementom inostranosti

Član 11.

Kod šteta na vozilima privremenih, diplomatskih i carinskih oznaka odnosno registracije (PR, 999, CD, ZOLL, kao i vozila uzetim u leasing zakup od inostranih firmi) za koja nijesu plaćene uvozne i poreske dažbine, kod utvrđivanja opravdanosti popravke posebno treba voditi računa o vrijednostima vozila pošto je ona po pravilu znatno niža od vrijednosti vozila sa domaćom registracijom.

Kod sastavljanja zapisnika o oštećenju na navedenim vozilima, treba voditi računa i o uslovima popravke u zemlji gdje je vozilo registrovano. U takvim slučajevima treba u zapisnik unijeti da se procjena odnosi na popravku u CG i da broj norma časova i njihova cijena važe samo za teritoriju CG.

2.8. Dopunski zapisnik o oštećenju vozila

Član 12.

Za sva naknadno utvrđena oštećenja, koja se utvrđuju tokom popravke, neophodno je sačinjavanje dopunskog zapisnika. Dopunski zapisnik se radi za oštećenja koja nijesu evidentirana u osnovnom zapisniku, a predmet su štetnog događaja.

U slučajevima kada se vrši naknadna ispravka dopunskog zapisnika, isto se mora ovjeriti potpisom, pečatom i datumom.

2.9. Rekonstrukcija štetnog događaja

Član 13.

Ukoliko se u fazi procjene ili likvidacije, iz bilo kojeg razloga, ukaže potreba utvrđivanja uzročne veze između štetnog događaja i nastalih oštećenja, pristupa se rekonstrukciji štete, koja obuhvata upoređivanje, skiciranje, fotografisanje, premjeravanje, po mogućnosti, na licu mjesta. Sve utvrđene činjenice, kao i konkretan stav, unosi se u poseban izvještaj.

Kada je iz bilo kog razloga oštećenik – vlasnik prvo popravio vozilo, pa tek onda prijavio štetni događaj, nakon utvrđivanja osnova za naknadu štete treba izvršiti rekonstrukciju obima oštećenja na bazi raspoložive dokumentacije (Zapisnik Policije, izjava štetnika, račun o izvršenoj popravci, izjave svjedoka, pregleda vozila i slično).

Na bazi rekonstrukcije štetnog događaja i obima oštećenja u opravdanim slučajevima, sačinjava se zapisnik u kome se utvrđuju obim i stepen mogućih oštećenja vozila.

2.10. Fotografisanje oštećenog vozila

Član 14.

Pri procjeni štete na vozilima, pored sastavljanja zapisnika o oštećenju, fotografiše se oštećeno vozilo, a naročito u slučajevima kada su:

- oštećenja nastala od NN vozila,
- vozila pretrpjela tehničku totalnu štetu ili kada se radi o štetama većih razmjera,
- oštećenja i na prednjoj i na zadnjoj strani vozila,
- se stekli uslovi za ostvarivanje regresa od počinioca, drugih Društava za osiguranje u zemlji ili iz inostranstva,
- oštećena vozila sa inostranim tablicama (registracijom),
- oštećenja nastala uslijed požara.

Potreban broj fotografija se određuje u zavisnosti od obima oštećenja, tako da na fotografiji budu vidljiva sva oštećenja broj šasije i registarske tablice na vozilu ako ih ima (reg. broj).

2.11. Prigovor na zapisnik o oštećenju vozila

Član 15.

Ukoliko se oštećeni-vlasnik, ne složi sa sačinjenim zapisnikom o oštećenju vozila ili sa obračunom visine štete, treba ga uputiti da podnese pismeni prigovor najkasnije u roku od 8 dana nakon sačinjavanja zapisnika, odnosno obračuna. Prigovor oštećenika se razmatra komisijski, u stručnoj službi Društva i najkasnije u roku od 8 dana se upućuje pismeno obavještenje oštećeniku o konačnom stavu komisije.

3 UTVRĐIVANJE VISINE ŠTETE NA VOZILIMA

3.1. Visina štete na vozilu

Član 16.

Utvrđivanje obima štete na vozilima se vrši na bazi zapisnika o oštećenju vozila, dopunskog zapisnika o oštećenju vozila, vještačenju kao i drugih dokaznih materijala iz kojih se može utvrditi obim oštećenja iz predmetnog udesa, a visinu je moguće odrediti i po:

- računu o izvršenoj popravci;
- pogodbi;

Za utvrđivanje konačne visine štete koriste se i:

- metod određivanja umanjene, odnosno uvećane vrijednosti;
- metod utvrđivanja totalne štete.

3.2. Utvrđivanje visine štete po računu

Član 17.

Osiguravač razmatra fiskalizovan račun, izdat u skladu sa Zakonom o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga i usaglašen sa zapisnikom o oštećenju.

Račun o izvršenoj popravci vozila najmanje treba da sadrži: spisak djelova koji su zamjenjeni sa pojedinačnom cijenom dijela, kao i specifikaciju izvršenih radova iskazanu u norma časovima sa istaknutom cijenom jednog norma časa, kao i utrošak farbarskog i sitnog potrošnog materijala.

Ukoliko račun ne sadrži minimum navedenih podataka, društvo može zatražiti da serviser dostavi specifikaciju predviđenu predhodnim stavom ovog člana, što može biti od uticaja na njegovo priznavanje.

Kada se radi o obračunu troškova popravke po računu za vozilo koje služi neposredno za obavljanje osnovne djelatnosti vlasnika odnosno korisnika vozila (teretno vozilo, taxi, rent a car, autobus i dr), troškovi pdv-a se ne priznaju, i kada ih vlasnik odnosno korisnik vozila mora platiti, zbog toga što poreski obaveznik ima pravo povraćaja pdv-a od strane poreskog organa u skladu sa pozitivnim zakononskim propisima.

3.3. Naknada troškova opravke vozila u inostranstvu

Član 18.

Ukoliko je popravka izvršena izvan granice CG, visina štete se određuje prema računima iz inostranstva, a u zavisnosti od konkretnih slučajeva.

3.3.1. Šteta na vozilu domaćih registracionih oznaka

Ukoliko je šteta nastala van granice CG i potrebna je nužna popravka da bi se vozilo vratilo sopstvenim pogonom - tada se račun nužne popravke priznaje u cjelosti i obračunava se u EUR - po cijenama u ovlašćenom servisu. Slučajevi nužne opravke mogu biti: lom vjetrobranskog stakla, svjetlosno-signalnih uređaja, uređaja za upravljanje, kočenje i sl.

Ukoliko je šteta nastala van granica CG ali je većeg obima, a popravka je izvršena u potpunosti, bez saglasnosti osiguravača, izvršiće se uporedna kalkulacija troškova popravke u zemlji uključujući i troškove prevoza do najbližeg ovlašćenog autoservisa u CG, i na osnovu toga, prihvatiti ekonomski povoljnije rješenje, uključujući i obračun totalne štete koji je opisan u ovim Kriterijumima.

3.3.2. Šteta na vozilu inostranih registracionih oznaka

Ukoliko je šteta nastala u CG a oštećeni-vlasnik popravlja vozilo u inostranstvu, odnosno zemlji boravka, tada se priznaju, po računu, cijene zamjenjenih djelova, sitan i potrošni materijal i farbarski materijal, sa PDV-om ukoliko se radi o računu, a za troškove rada priznaju se, norma sati predviđeni u zapisniku po cijeni koja važi, u ovlašćenom autoservisu za tu vrstu vozila u CG.

Za štete za koje se ne dostavi račun o izvršenoj popravci, obračun se radi upoređivanjem kalkulacija u CG i inostranstvu bez PDV-a.

3.4. Utvrđivanje visine štete po pogodbi

Član 19.

Utvrđivanje visine štete po pogodbi vrši se na osnovu zapisnika o oštećenju vozila.

Kalkulacija visine štete vrši se prema softverskom alatu Audatex ili nekom drugom (Eurotax i sl.) ili po predračunu iz kojeg se može vidjeti pojedinačna vrijednost djelova, odnosno broj norma sati potrebnih za opravku i njihova jedinična vrijednost, kao i vrijednost farbarskog i sitnog potrošnog materijala. Ukoliko predračun sadrži samo cijenu djelova, ostali elementi uzimaju se iz zapisnika o oštećenju.

U slučajevima naknade štete po pogodbi, šteta se obračunava bez PDV-a.

3.5. Utvrđivanje totalne štete

Član 20.

Šteta na vozilu, gdje je opravka tehnički nemoguća ili ekonomski neopravdana, odnosno gdje bi troškovi opravke i utvrđena umanjena vrijednost oštećenog vozila po nastanku štete bila veća ili jednaka stvarnoj vrijednosti vozila umanjenoj za procjenjenu-utvrđenu vrijednost ostatka vozila, likvidira se kao totalna šteta.

Obračun totalne štete na vozilu sadrži:

- vrijednost opravke po procjeni a na osnovu kalkulacije opravke, uvećanu za umanjenu vrijednost, ako postoji osnov za njenu nadoknadu;
- vrijednost tog vozila, koja bi bila ,na dan obračuna;
- vrijednost ostatka –oštećenog vozila.

Pri obračunu vrijednosti djelova vozila računa se procentualna vrijednost karoserije (školjke) u vrijednosti novog automobila iznosi od 25% do 33%. Ova realizacija služi za izradu kalkulacije štete kada ne postoji zvanična evidencija o cijeni nove karoserije.

3.6. Utvrđivanje vrijednosti vozila

Član 21.

Kod utvrđivanja vrijednosti vozila uzimaju se u obzir sledeći uticajni faktori:

- cijena novog vozila,
- zastarelost tipa,
- dodatna oprema (ako nije uračunata u cijenu novog vozila),
- vrijednost vozila prema godinama,
- opšte stanje,
- način eksploatacije,
- investiciona ulaganja,
- ponuda i tražnja, odnosno kretanje cijena na tržištu.

3.7. Cijena novog vozila

Član 22.

Cijena novog vozila utvrđuje se po katalogu ili po računu o nabavci vozila.

Cijena novog vozila privremene diplomatske carinske registracije (PR, 999, CD, ZOLL, kao i vozila uzetih u leasing) za koja nije plaćena carina, kao ni ostali troškovi (porez na promet, transport itd.), je vrijednost novog vozila u zemlji nabavke.

3.8. Cijena novog vozila koja se više ne proizvodi

Član 23.

Vrijednost novog vozila koje se više ne proizvodi utvrđuje se iz Kataloga cijena Nacionalnog Biroa osiguravača CG ili Kataloga kojeg Nacionalni Biro odredi kao važeći svojom odlukom.

Ukoliko u Katalogu nema cijene vozila koje se više ne proizvodi, cijena vozila utvrđuje se upoređivanjem sa cijenama vozila istog proizvođača sa sličnim karakteristikama.

Ako se vozila iste marke i tipa ne proizvode, novonabavna cijena vozila utvrđuje se upoređivanjem sa vozilima koja su imala približno istu cijenu i slične karakteristike kada je njegova proizvodnja prestala, a ta se vozila i dalje proizvode

Pri utvrđivanju cijene vozila koja se više ne proizvode upoređivanjem sa cijenama sličnih vozila, primjenjuje se korekcija zbog zastarelosti tipa iz člana 24 ovih Kriterijuma.

3.9. Zastarjelost tipa

Član 24.

Korekcija vrijednosti vozila zbog zastarelosti, uvodi se zbog opadanja vrijednosti za tipove vozila koja nijesu više u proizvodnom programu proizvođača ili su pak na kraju proizvodnje, kao i to da novi modeli, u odnosu na stare, posjeduju određene inovacije i poboljšanja u tehničkim karakteristikama, funkcionalnosti, ekonomičnosti i eksploataciji i estetskom izgledu.

U cilju utvrđivanja procentualne veličine korekcije zbog zastarelosti predmetnog vozila, neophodno je poznavanje tehničkih karakteristika jednog i drugog vozila, kao i vremena prestanka proizvodnje posmatranog tipa vozila.

Odgovarajući procenti korekcije određuju se prema tabeli br. 1.

Tabela br. 1

		Tehnička odstupanja	Faktor korekcije
a)	NA KAROSERIJI Oblik karoserije, kabine, tovarnog prostora- unutrašnj oprema	Spoljni izgled, dimenzije, nosivost, koeficijent otpora i drugo. Sjedišta, instrument tabla, instrumenti za signalizaciju, pokretni krov, sistem za klimatizaciju i provetravanje, ležajevi i dr.	do 6,5%
b)	Spoljna oprema	Branik, ukrasni djelovi, štitnici od udara, mehanizam za pranje i brisanje farova, ostakljenje i dr.	do 2%
c)	Lakiranje, antikorozivna zaštita	Standardni lakovi, jedno ili dvobojni metalik lakovi, plastificirane površine, pocinkovani ili katalorezom zaštićeni limovi i dr.	do 1,5%
	NA MOTORU I MJENJAČU		

	tehničke i radne karakteristike motora i mjenjača, oprema na motoru i mjenjaču (el. paljenje, turbomotor, hidraulični mjenjač, injektorsko ubrizgavanje i dr.		do 5%
	NA VOZONOM MEHANIZMU način vješanja, upravljački mehanizam, sistem za kočenje, vrsta naplatka i dr.		do 2%
	VRIJEME PRESTANKA PROIZVODNJE - za svaku godinu od prestanka proizvodnje		1%

3.10. Dodatna oprema vozila

Član 25.

Ukoliko je cijena novog vozila data samo za standardnu izvedbu vozila određenog proizvođača, u zavisnosti od konkretnog slučaja uzima se (ili se ne uzima) u obzir vrijednost serijske i vanserijske opreme, prema iskazanim cijenama proizvođača ili ako to nije posebno iskazano, uzima se procentualno povećanje prema cijenama kod sličnih vozila.

3.11. Vrijednost vozila prema godinama starosti i pogonskom učinku

Član 26.

Vrijednost vozila prema namjeni, godinama starosti i pogonskom učinku data je u tabelarnom pregledu (od tabele br. 2 do tabele br. 10) po vrstama vozila i vijeku trajanja pri prosječnom intenzitetu eksploatacije, kao i korekcije tih vrijednosti manjeg ili većeg intenziteta eksploatacije.

Donja granica vrijednosti vozila nije limitirana samo po starosti vozila (Vv je 20% u predviđenom vijeku trajanja odnosno 10% izvan toga) jer primjenom ostalih faktora korekcije vrijednosti vozila može da iznosi i manje od 10%.

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike K_m sa naznačenim iznosom K_m u konkretnoj tabeli za korekciju.

Starost vozila utvrđuje se iz saobraćajne knjižice i to od dana prve registracije u zemlji ili u inostranstvu, pa do dana nastanka štete. Starost vozila može se utvrditi i iz računa o kupovini predmetnog vozila.

Starost vozila se računa na godine i mjesece, s tim što se zaokružuje do 15 dana nadalje, a preko 15 dana nagore.

Ukoliko se starost vozila, tj. mjeseci i dani ne mogu nikako utvrditi, starost vozila se računa od 1. jula godine u kojoj je vozilo proizvedeno;

U slučaju da se razlikuje godina proizvodnje i datum prve registracije, onda se za izračunavanje starosti vozila uzima godina proizvodnje kako je regulisano u prethodnom stavu.

3.12. Vrijednost putničkih automobila

Član 27.

Za putničke automobile predviđeni vijek trajanja je 10 godina.

Vrijednost vozila određuje se prema godinama starosti, zapremini motora i prosječnoj pređenoj kilometraži prema tabeli broj 2.

Tabela br. 2.

Starost vozila (god)	Do 1000 cm ³ radne zapremine motora		Od 1000-1600 cm ³ radne zapr. motora		Preko 1600 cm ³ i dizel radne zapremine motora	
	Vv %	Km	Vv %	Km	Vv %	Km
1	84	12.000	82	15.000	80	18.000
2	72	24.000	69	30.000	66	36.000
3	62	36.000	59	45.000	56	54.000
4	54	48.000	51	60.000	48	72.000
5	46	60.000	43	75.000	41	90.000
6	40	72.000	36	90.000	35	108.000
7	34	84.000	30	105.000	30	126.000
8	29	96.000	26	120.000	26	144.000
9	24	108.000	23	135.000	23	162.000
10	20	120.000	20	150.000	20	180.000

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%

Km - Korekcija (Ukoliko se može pouzdano utvrditi):

Radna zapremina motora	do 1000 cm ³	od 1000 cm ³ do 1600 cm ³	preko 1600 cm ³ i sa dizel motorom
	4.000 Km	5.000 Km	6.000 Km
Korekcija za VIŠE pređenih Km	- 1,0%	- 1,0%	- 1,0%
Korekcija za MANJE pređenih Km	+1,0%	+1,0%	+1,0%
Maksimalna Km korekcija je ±10%			

3.13. Vrijednost teretnih vozila

Član 28.

Za teretna vozila predviđeni vijek trajanja je 8 godina.

Vrijednost vozila određuje se prema godinama starosti i predviđenoj kilometraži, po tabeli broj 3.

Tabela br. 3

Starost vozila (god)	Vozila do 2,8t nosiv. i kombi voz		Vozila od 2,8t - 5t nosivosti (i furgoni)		Vozila od 5t - 7,5t nosivosti (i furgoni)		Vozila preko 7,5t nosivosti (furgoni i tegljači)	
	Vv %	Km	Vv %	Km	Vv %	Km	Vv %	Km
1	80	30.000	78	45.000	76	60.000	74	90.000
2	63	60.000	61	90.000	59	120.000	57	180.000
3	50	90.000	48	135.000	46	180.000	45	270.000
4	41	120.000	39	180.000	36	240.000	36	360.000
5	34	150.000	32	225.000	30	300.000	30	450.000
6	28	180.000	27	270.000	25	360.000	25	540.000
7	23	210.000	23	315.000	22	420.000	22	630.000
8	20	240.000	20	360.000	20	480.000	20	720.000

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Km - Korekcija (Ukoliko se može pouzdano utvrditi)

	Vozila do 2,8t nosivosti i kombi vozila	Vozila od 2,8t - 5t nosivosti (i furgoni)	Vozila od 5t - 7,5t nosivosti (i furgoni)	Vozila preko 7,5t nosivosti (furgoni i tegljači)
Za više/manje pređenih km	±10.000	±15.000	±20.000	±30.000
Korekcija %	±0,5	±0,5	±0,5	±0,5
Maksimalna Km korekcija je ±5%				

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km sa naznačenim iznosom Km u tabeli za korekciju broj 4.

Tabela br. 4

Starost vozila (god)	Cistjerne i hladnjače		Kiperi		Damperi		
	Vv %	Km	Vv %	Km	Vv %	Km	Mč
1	72	70.000	71	50.000	72	32.000	1.600
2	55	140.000	54	100.000	55	64.000	3.200
3	44	210.000	43	150.000	44	96.000	4.800
4	35	280.000	34	200.000	35	128.000	6.400
5	28	350.000	27	250.000	28	160.000	8.000
6	25	420.000	24	300.000	25	192.000	9.600
7	22	490.000	21	350.000	22	224.000	11.200
8	20	560.000	20	400.000	20	256.000	12.800

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše od 10%.

Km Korekcija

	Cistjerne i hladnjače	Kiperi	Damperi
Za više/manje pređ. Km	±20.000	±15.000 Km	8.000 Km ili 400 Mč
Korekcija %	±1%	±1%	±1%
Maksimalna Km korekcija je ±5%			

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km sa naznačenim iznosom Km u konkretnoj tabeli za korekciju.

3.14. Vrijednost autobusa

Član 29.

Za autobuse predviđeni vijek trajanja je:

- za međugradске, turističke i za prevoz radnika privrednih društava 10 godina
- za gradske, prigradske 8 godina

Vrijednost vozila prema godinama starosti vozila i prosječnoj pređenoj kilometraži, određuje se prema tabeli broj 5.

Tabela br. 5

Starost vozila (god)	Autobusi za međugradski, turistički saobraćaj i za prevoz radnika privrednih društava		Autobusi za gradski, prigradski saobraćaj	
	Vv %	Km po godinama	Vv %	Km po godinama
1	78	80.000	74	60.000
2	60	160.000	66	120.000
3	50	240.000	46	180.000
4	42	320.000	37	240.000
5	36	400.000	31	300.000
6	32	480.000	27	360.000
7	28	560.000	23	420.000
8	24	640.000	20	480.000
9	22	720.000		
10	20	800.000		

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednosti vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Km - korekcija

	Autobusi za međugradski, turistički saobraćaj i za prevoz radnika privrednih društava	Autobusi za gradski i prigradski saobraćaj
Za više/manje pred. Km	±25.000	±20.000
Korekcija %	±1	±1
Maksimalna Km korekcija ±10%		

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km sa naznačenim iznosom Km u konkretnoj tabeli za korekciju.

3.15. Vrijednost traktora

Član 30.

Za traktore predviđeni vijek trajanja je:

- u poljoprivredi 12 godina
- u šumarstvu, industriji i sl. 8 godina

Vrijednost vozila prema godinama starosti i predviđenom pogonskom učinku određuje se prema tabeli broj 6.

Tabela br. 6

Starost vozila (god)	Traktori u poljoprivredi		Traktori u šumarstvu industriji i sl.	
	Vv %	Mč	Vv %	Mč
1	86	600	78	1.000
2	74	1.200	59	2.000
3	63	1.800	48	3.000
4	52	2.400	39	4.000
5	45	3.000	32	5.000
6	38	3.600	27	6.000
7	33	4.200	22	7.000
8	29	4.800	20	8.000
9	26	5.400		

10	24	6.000		
11	22	6.600		
12	20	7.200		

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Mč – korekcija

	Traktori u poljoprivredi	Traktori u šumarstvu, za industriju i sl.
Za više/manje pred. Mč	±200	±300
Korekcija %	±0,5	±0,5
Maksimalna Mč korekcija je	±10%	

Korekcija za više/manje pređeni moto-čas (Mč) primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Mč sa naznačenim iznosom Mč u konkretnoj tabeli za korekciju.

3.16. Vrijednost motocikla i tricikla

Član 31.

Predviđeni vijek trajanja za ova vozila je 12 godina

Vrijednost vozila prema godinama starosti i prosječnoj godišnjoj Kilometraži određuje se prema tabeli broj 7.

Tabela br. 7

Starost vozila (god)	Vv %	Za motorcikle i tricikle - Prosječna god. Km		
		do 50 cm ³	od 50 - 250 cm ³	preko 250 cm ³
1	82	2.000	3.500	5.000
2	69	4.000	7.000	10.000
3	60	6.000	10.500	15.000
4	51	8.000	14.000	20.000
5	44	10.000	17.500	25.000
6	38	12.000	21.000	30.000
7	33	14.000	24.500	35.000

8	28	16.000	28.000	40.000
9	24	18.000	31.500	45.000
10	22	20.000	35.000	50.000
11	21	22.000	38.500	55.000
12	20	24.000	42.000	60.000

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Km - korekcija

	do 50 cm ³	od 50 - 250 cm ³	preko 250 cm ³
Za više/manje pred. Km	±1000	±1500	±2000
Korekcija %	±1,0	±1,0	±1,0
Maksimalna Km korekcija je	±10%		

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km sa naznačenim iznosom Km u konkretnoj tabeli za korekciju.

3.17. Vrijednost radnih vozila

Član 32.

Vrijednost ovih vozila određuje se zavisno od njihove namjene.

3.17.1. Komunalna vozila, vozila za bušenje i istraživanje, viljuškari i vatrogasna vozila

Za ova vozila predviđeni vijek trajanja je:

- za komunalna vozila i vozila za bušenje i istraživanje 8 godina
- za viljuškare 10 godina
- za vatrogasna vozila 12 godina

Vrijednost vozila prema godinama starosti i predviđenom pogonskom učinku određuje se prema tabeli broj 8.

Tabela br. 8

Starost vozila (god)	Komunalna vozila		Vozila za bušenje i istraživanje		Viljuškari u industriji i trgovini		Vatrogasna vozila	
	Vv %	Km	Vv %	Mč	Vv %	Vv %	Mč	Km
1	80	30.000	78	1.600	80	1.200	82	2.000
2	63	60.000	66	3.200	76	2.400	69	4.000
3	50	90.000	55	4.800	56	3.600	60	6.000
4	41	120.000	45	6.400	48	4.800	51	8.000
5	34	150.000	37	8.000	41	6.000	44	10.000
6	28	180.000	30	9.600	35	7.200	38	12.000
7	23	210.000	25	11.200	30	8.400	33	14.000
8	20	240.000	20	12.800	26	9.600	28	16.000
9					23	10.800	24	18.000
10					20	12.000	22	20.000
11							21	22.000
12							20	24.000

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Km i Mč - Korekcija

	Komunalna vozila	Vozila za bušenje i istraživanje	Viljuškari u industriji i trgovini i sl.	Vatrogasna vozila
Za više/manje ostvarenih Km ili Mč	±10.000 Km	±400 Mč	±300 Mč	±1.000
Korekcija %	±0,5	±1,5	±1,5	±1,5
Maksimalna Km i Mč korekcija je	±5	±10	±10	±5

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu ili za moto-čas (Mč) primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km ili Mč sa naznačenim iznosom Km ili Mč u konkretnoj tabeli za korekciju.

3.17.2. Kombajni, autodizalice, bageri, utovarivači, buldožeri, grederi, mješalice za beton

Za ova vozila predviđeni vijek trajanja je:

- za kombajne i samohodne mašine u poljoprivredi 12 godina,
- za autodizalice, dizalica ugrađena na vozila 10 godina,
- za bagere, utovarivače, buldožere, gredere i sl. 8 godina,
- za mješalice za beton 6 godina.

Vrijednost vozila prema godinama starosti i predviđenom pogonskom učinku, odnosno kilometraži, određuje se prema tabeli broj 9.

Tabela br. 9

Starost vozila (god)	Kombajni i samohodne mašine u poljoprivredi		Autodizalice, dizalica ugrađena na vozilo i sl.		Bageri, utovarivači, buldožeri, grederi i sl.		Mješalice za beton	
	Vv %	Mč	Vv %	Mč	Vv %	Vv %	Mč	Km
1	88	320	84	900	78	1.600	67	25.000
2	78	640	72	1.800	66	3.200	49	50.000
3	69	960	62	2.700	55	4.800	37	75.000
4	60	1.280	54	3.600	45	6.400	30	100.000
5	52	1.600	46	4.500	37	8.000	24	125.000
6	45	1.920	40	5.400	30	9.600	20	150.000
7	39	2.240	34	6.300	25	11.200		
8	34	2.560	29	7.200	20	12.800		
9	30	2.880	24	8.100				
10	26	3.200	20	9.000				
11	23	3.500						
12	20	3.840						

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za kombajne, odnosno 0,4% za bagere i mješalice za beton za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

Km i Mč korekcija

	Kombajni i samohodne mašine u poljop.	Autodizalice; dizalica ugrađena na vozila i sl.	Bageri, utovarivači, buldožeri, grederi i sl.	Mješalice za beton
Za više/manje ostvarenih Km ili Mč	±100 Mč	±300 Mč	±400 Mč	±5.000 Km

Korekcija %	±2	±1	±1	±0,5
Maksimalna Mč korekcija %	±5	±10	±10	±5

Korekcija za više/manje pređenu kilometražu ili za moto-čas (Mč) primjenjuje se u naznačenom iznosu samo za cijele brojeve koji su dobijeni dijeljenjem ostvarene razlike Km ili Mč sa naznačenim iznosom Km ili Mč u konkretnoj tabeli za korekciju.

3.18. Vrijednost priključnih vozila

Član 33.

Predviđeni vijek trajanja za prikolice, poluprikolice, cistjerne i hladnjače kao i za traktorske prikolice i poluprikolice je 12 godina, a za kampprikolice i lake prikolice iznosi 15 godina.

Vrijednost vozila prema godinama starosti određuje se prema tabeli broj 10.

Tabela br. 10

Starost vozila (god)	Prikolice, poluprikolice cistjerne i hladnjače	Traktorske prikolice i poluprikolice	Kampprikolice i lake prikolice za put. automobile
	Vv %	Vv %	Vv %
1	82	85	90
2	68	73	80
3	58	63	71
4	49	54	64
5	42	46	57
6	36	40	51
7	31	35	45
8	27	31	40
9	24	28	36
10	22	25	32
11	21	22	29
12	20	20	26
13			24
14			22
15			20

Za vozila starija od predviđenog vijeka trajanja vrijednost vozila se umanjuje po 0,2% za svaki naredni mjesec, ali najviše do 10%.

3.19. Vrijednost dijelova i opreme vozila

Član 34.

Kad su oštećeni pneumatici, radio-aparati (izuzev onih koji su osigurani na sumu osiguranja, ili ako je cijena radio-aparata sadržana u cijeni vozila), uređaji na tečni gas, akumulator i cirada, priznaje se zamjena sa novim dijelom uz priznavanje stvarne vrijednosti navedenih dijelova (odbitak istrošenosti- vrijeme upotrebe –amortizacija) u posmatranom trenutku.

3.19.1. Vrijednost akumulatora

Vijek trajanja akumulatora je 2 godine. Minimalna vrijednost akumulatora iznosi 20%, a mjesečno umanjenje vrijednosti je 4,16%. Starost akumulatora se utvrđuje na osnovu računa ili prema datumu koji je utisnut na akumulatoru, odnosno prema datumu proizvodnje vozila.

Starost akumulatora-godine	1	2
Vrijednost akumulatora VR %	50,00	20,00

3.19.2. Električna vozila

Kod električnih vozila vijek trajanje baterije je propisan prema specifikaciji proizvođača. Amortizacija se primjenjuje srazmjerno propisanom vijeku trajanja, a minimalna vrijednost iznosi 10%.

Kod ostalih sklopova izuzimajući bateriju, vrijednost se uzima kao kod motora SUS.

3.19.3. Vrijednost cirade

Cirade za vozila, obično se izrađuju od PVC. Carinska sajla se smatra delom cirade.

Vijek trajanja za PVC 5 godina.

Minimalna vrijednost za cirade iznosi 20%.

Mjesečno umanjenje vrijednosti je za plastificirane cirade 1,3%.

Starost cirade se utvrđuje na osnovu računa ili prema dokumentaciji o ugradnji. Ukoliko ovakav podatak nedostaje, starost cirade se utvrđuje prema procjeni ili prema starosti vozila.

Starost cirkade - godine	1	2	3	4	5
Vrijednost plastificirane cirkade (VR %)	84,4	68,8	53,2	37,6	20,0

3.19.4. Vrijednost radio i navigacione opreme

Pod radio-opremom podrazumjeva se: radio-aparat, radio-kasetofon, kasetofon i mini TV sa potrebnim uređajima za projem i predaju zvuka i slike, samo pod uslovom da je gore navedena oprema projektovana za vozila.

Vijek trajanja za radio-opremu je 7 godina. Minimalna vrijednost radio i navi opreme je 20%.

Vrijednost radio-opreme

Starost radio-opreme - godine	1	2	3	4	5	6	7
Vrijednost radio-opreme VR %	80	65	54	43	34	26	20

Starost radio-opreme se utvrđuje na osnovu računa o kupovini ili drugog vjerodostojnog dokumenta a ukoliko oni nedostaju, prema starosti vozila.

3.19.5. Vrijednost uređaja na tečni gas (UTG)

Vijek trajanja uređaja na tečni gas je 8 godina. Minimalna vrijednost uređaja (UTG) iznosi 20%, a mjesečno umanjeње vrijednosti je 0,83%. Starost uređaja na tečni gas se utvrđuje prema atestu o ugradnji ili prema računu o kupovini.

Starost UTG - godine	1	2	3	4	5	6	7	8
Vrijednost UTG (VR %)	90	80	70	60	50	40	30	20

3.20. Opšte stanje vozila

Član 35.

Opšte stanje vozila utiče na određivanje njegove vrijednosti. Na osnovu stanja vozila vrši se korekcija vrijednosti, tako što se, vizuelnim stručnim pregledom i fotografisanjem vozila konstatuje opšte stanje vozila. Okvirne veličine korekcije, koje su u funkciji opšteg stanja vozila, a prema kvalifikacijama stanja (nadprosječno, prosječno, loše) koje su date u tabeli broj 11.

Tabela br. 11

Opšti utisak o stanju vozila	OCJENJUJE SE STANJE	Korekcija %
LOŠE	<p>KAROSERIJA - postoje veća ulubljenja, mnoga mjesta napadnuta korozijom, više popravki iz ranijih udesa, nedostaju hromirani djelovi,</p> <p>MEHANIKA - za generalni popravku, potrebno osveženje sklopova, nema garant. sigurnost za saobraćaj ili rad,</p> <p>LAK - potrebno novo farbanje cijelog vozila, velika površina napadnuta korozijom, mjestimično farbana na više mjesta,</p> <p>STANJE UNUTRAŠNJOSTI - RADNOG PROSTORA - sjedišta pocijepana, tapacirung nedostaje ili pokidan, deformisani tovarni prostor ili radni uređaji,</p> <p>OSTALO - gume potpuno istrošene, motor jako zaprljan uljem, prtljažnik jako prljav.</p>	od 0 do 10 %
PROSJEČNO	<p>KAROSERIJA - postoje manje ogrebotine ili udubljenja, montiran neodgovarajući pribor, vidljiva manja korozija,</p> <p>MEHANIKA - postoje manji zazori (luft) ali ne zahtijeva popravku, postoje tragovi manjih radova na podešavanju,</p> <p>LAK - originalan lak novo lakiranje (reparaturno) male ogrebotine ili mjesta sa manjom korozijom,</p> <p>STANJE UNUTRAŠNJOSTI - RADNOG PROSTORA - mala istrošenost sjedišta, tapacirunga, radnih uređaja, tovarnog prostora,</p> <p>OSTALO - istrošenost guma do 40%, motor i prtljažnik zaprljani ali bez oštećenja.</p>	0
	<p>KAROSERIJA - neoštećena karoserija, nema ogrebotina niti udubljenja, nema tragova korozije,</p> <p>MEHANIKA - malo pređenih kilometara, besprekorno zaptivanje, održavanje po uputstvu proizvođača,</p>	

NADPROSJEČNO	LAK - originalan lak, visoki sjaj, bez fleka i tragova oštećenja, STANJE UNUTRAŠNOSTI - RADNOG PROSTORA - nema tragova istrošenosti na sjedištima, tapacirungu, radnim uređajima, tovarnom prostoru, OSTALO - istrošenost guma do 20%, motor i sklopovi čisti bez tragova nestručnog negodovanja	od 0 do + 10 %
--------------	--	----------------

3.21. Način eksploatacije

Član 36.

U zavisnosti od načina eksploatacije, i od svrhe korišćenja vozila - za obuku vozača, taksi-službu, RENT-A-CAR službu, za obavljanje poslova oko održavanja ili servisiranja određenih proizvoda, kod korišćenja vozila u neuobičajenim eksploatacionim uslovima (na lošim putevima ili terenima, previsokim ili preniskim temperaturama i sl.), ili zbog broja prethodnih vlasnika, predviđa se korekcija koja utiče na vrijednost vozila u opsegu od 0 do -10 %.

3.22. Investiciona ulaganja

Član 37.

Većim investicionim ulaganjem u vozilo, njegovo opšte stanje može se bitno poboljšati i na taj način postići da vozilo poveća svoju realnu tržišnu vrijednost (zamjena motora, kabine, školjke, šasije i sl.). Takvo povećanje tržišne vrijednosti uzima se u obzir u zavisnosti od visine ulaganja. Izvršeno investiciono ulaganje se dokazuje odgovarajućom dokumentacijom.

Prosječnoj cijeni vozila ne može se dodavati cjelokupna vrijednost investicionog ulaganja i na taj način povećati ukupna vrijednost vozila, već samo korigovana vrijednost, koja se izračunava po sljedećoj formuli:

$$V_k = 35\% \times F_s \times F_p \times F_a$$

gdje je:

V_k - korigovana vrijednost ulaganja

F_s - stvarna cijena investicionog ulaganja (kalkulacija na dan obračuna ili revalorizovana vrijednost ulaganja)

Fp - faktor godine popravke -zavisno od toga koliko je prošlo vremena od popravke (ulaganja)

Fa - faktor amortizacije ulaganja

Faktor godine popravke vozila Fp

Godina popravke (proteklo vrijeme od popravke u god)	Fp
1	1,5
2	1,3
3	1,0

Nakon 3 godine od investicionog ulaganja faktor Fp = 0.

Fa = faktor amortizacije ulaganja

Starost vozila (god)	3	4	5	6	7	8
Fa	1	0,8	0,7	0,6	0,5	0,4

Fa = 0 do 3 godine.

Za vozila starija od osam godina faktor Fa je konstantan, tj. iznosi 0,4.

Korigovana vrijednost ulaganja dodaje se utvrđenoj vrijednosti vozila.

Samo kod putničkih automobila mogu se uzeti u obzir investiciona ulaganja i to::

- kompletno farbanje vozila do dvije godine prije nezgode,
- zamjena djelova karoserije (blatobrana, pragova, veznih limova) do dvije godine prije nezgode.

U zavisnosti od visine ovih ulaganja kao i od proteklog vremena od momenta izvršenih radova, korekcija vrijednosti može da iznosi do +5% od vrijednosti vozila.

3.23. Ponuda i tražnja - cijene na tržištu

Član 38.

Ponuda i tražnja izražena preko kretanja cijena na tržištu ima bitan uticaj na obračun vrijednosti polovnih vozila. Ovaj faktor zavisi od mjesta, vremena, uslova prodaje novih vozila i drugih

činilaca i koriguje utvrđenu vrijednost vozila (po svim prethodnim kriterijumima), u odnosu na cijenu novog vozila.

3.24. Utvrđivanje vrijednosti spašenih djelova vozila

Član 39.

Vrijednost ostatka (spašenih djelova) kod oštećenog vozila predstavlja tržišnu vrijednost upotrebljivih djelova uz odbitak troškova demontaže, pripreme djelova, kontrole i troškova prodaje sa odgovarajućim porezima.

Vrijednost spašenih djelova određuje se na jedan od sledećih načina:

- kalkulativnim putem uz uvođenje faktora korekcije ponude i tražnje;
- putem licitacije;
- najpovoljnijom otkupnom ponudom, od minimum dvije dostavljene.

U slučaju kada ostaci nijesu za ponovnu ugradnju ili za njih nema interesovanja, vrijednost ostataka se određuje prema cjenama otpadnog materijala.

Vrijednost ostatka se utvrđuje na taj način što se prethodno utvrdi vrijednost vozila u trenutku udesa prema svim kriterijumima iz ovog Uputstva, a zatim se utvrđuje vrijednost ostatka i otpadnog materijala, na jedan od načina propisanih stavom 2 ovog člana. Jako oštećeni ili istrošeni djelovi tretiraju se kao otpadni materijal.

Minimalna vrijednost ostatka ne može biti manja od vrijednosti otpadnog materijala.

Orijentacija za pristup određivanju gornjih graničnih vrijednosti o procentualnom učešću pojedinih sklopova i djelova kod pojedinih vrsta vozila data je u tabeli broj 12.

Tabela br. 12

1. Kod motocikla		
motor sa mjenjačem	od 2% do 20%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja
prednji točak vila upravljača sa instrument-tablom	od 1% do 8%	
zadnji točak, vila	od 1% do 4%	
ram	od 1% do 5%	
ostalo	od 1% do 3%	
UKUPNO MAKSIMALNO	40%	

2. Kod putničkih vozila			
motor	od 3% do 15%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja	
mjenjač	od 1% do 5%	Veće vrijednosti za pogonski most	
vješanje prednje (most)	1% ili 2%		
vešanje zadnje (most)	1% ili 2%	Vozilu	
upravljački mehanizam	do 1%		
točak Kpt.	0,5% po komad max. 2% po		
poklopac prednji	do 1%		
poklopac zadnji	do 0,5%		
vrata (i peta vratao	od 0,2% - do 1% po komadu		
staklo prednje	1%		
staklo zadnje	0,5%		
sjedište prednje	0,1% po komadu		
sjedište zadnje	0,2% Kpt.		
branik prednji ili zadnji	0,3% po komadu		
ostalo	od 1% do 5%		
UKUPNO MAKSIMALNO	40%		
3. Kod teretnih vozila			
motor	od 1% do 11%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja	
mjenjač	od 0,5% do 2%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja	
osovina prednja	0,5%		
osovina pogon. po kom.	od 0,5% do 2%		
upravljački mehanizam	od 0,5% do 2,5%		
kabina	od 2% do 8%		
šasija glavna i pomoćna	od 1% do 4%		
točak Kpt.	0,5% po kom. a max. 3%		
ostalo	od 1% do 5%		
UKUPNO MAKSIMALNO	40%		
4. Kod autobusa			
motor	od 1% do 8%		U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja
mjenjač	od 0,5% do 2%		
osovina prednja	do 0,5%		
osovina pogonska	od 0,5% do 2%		
upravljački mehanizam	od 0,5% do 1,5%		

točak Kpt.	0,5% po kom. a max. 3%	
stakla	0,5% po kom. a max. 3%	
sjedišta	0,5% po kom. a max. 3%	
ostalo	6%	
UKUPNO MAKSIMALNO		30%
5. Kod traktora		
motor	od 2% do 16%	U zavisnosti od stanja i stepena oštećenja
mjenjač	od 1% do 3%	
osovina zadnja	1%	
upravljački mehanizam	od 0,5% do 1%	
točak Kpt.	1% po kom. a max. 4%	
ostalo	5%	
UKUPNO MAKSIMALNO		30%
6. Kod prikolica i poluprikolica		
šasija - glavna i pomoćna	od 1% do 8%	
osovina	1% po kom. a max. 3%	
točak Kpt.	1% po kom. a max. 4%	
nadgradnja	od 1% do 8%	
agregati	do 2%	
ostalo	do 5%	
UKUPNO MAKSIMALNO		30%

Kod električnih vozila vrijednost ostatka elektro motora i baterija ukupno iznosi 20%.

Za ostala vozila procentualni iznos spašenih djelova se određuje na sličan način kao i kod navedenih vozila.

Prilikom utvrđivanja procentualnog iznosa spašenih djelova primjenjuje se faktor korekcije ponude i tražnje u rasponu od $\pm 10\%$

4 UMANJENA I UVEĆANA VRIJEDNOST VOZILA

4.1. Vrijednost vozila po izvršenoj popravci

Član 40.

Nakon izvršene popravke oštećenog vozila u pogledu stanja vozila mogu nastupiti tri slučaja:

- 1) da se opravkom uspostavi stanje koje je bilo prije nastanka štete;
- 2) da nastane umanjena vrijednost zbog toga što nije u potpunosti uspostavljeno stanje prije udesa;
- 3) da je izvršenom popravkom povećana vrijednost vozila.

4.2. Umanjena vrijednost vozila

Član 41.

Umanjena vrijednost vozila postoji kod putničkih automobila , a nadoknađuje se u novcu i to isključivo kod šteta koje se likvidiraju po osnovu osiguranja autoodgovornosti. Ona se ispoljava u obliku umanjenja tehničke i/ili tržišne vrijednosti vozila nastale poslije izvršene kvalitetne i stručne popravke, a zavisi od: marke, tipa, starosti, stanja vozila, stepena oštećenja, postojanja ranijih oštećenja i slično.

Iznos naknade za umanjenu vrijednost kod putničkih automobila utvrđuje se na osnovu pismenog zahtjeva oštećenog, a na bazi izvršene popravke, odnosno predračuna i pogodbe.

Putnički automobili nemaju umanjenu vrijednost u slučajevima kada je oštećenje nastalo na djelovima koji se zamjenjuju, i to:

- djelovima karoserije koji su vezani razdvojjivim vezama, kao što su: branik, vrata, poklopac motora, poklopac prtljažnika i dr., ukrasne lajsne, stakla farova, naplatci (felne) i sl.
- kod zamjene osnovnih sklopova (karoserije, motora, mjenjača i sl.),
- djelovima čijom izgradnjom i ugradnjom nijesu poremećeni pojedini sklopovi automobila (poluosovine, npr. mehanizam, hladnjak i sl.).
- kada su uočljivi tragovi ranijih popravki kao i kada je putnički automobil stariji od 4 godine.
- umanjena vrijednost vozila se ne priznaje zbog loše i nekvalitetno izvršene opravke, a za naknadu ovako nastale štete oštećenog treba uputiti da naknadu traži od servisa, gdje je vršena opravka vozila.

Umanjena vrijednost vozila kod putničkih vozila utvduje se prema: marki i tipu vozila, vrijednosti vozila na dan nastanka štete (saobraćajne nezgode) - tržišnoj vrijednosti, datumu prve registracije (proizvodnje), starosti vozila (računato u godinama i mjesecima) i tržišnog faktora koji se izračunava prema tabeli broj 13.

Tabela br. 13

Starost vozila u mjesecima	R - procentualni odnos troškova popravke i vrijednost vozila (%)					
	2 - 9	9 - 20	20 - 32	32 - 44	44 - 60	60 - 75
	Tržišni faktor - T -					
6	1,70	2,00	2,30	2,50	2,85	3,25
12	1,30	1,50	1,80	2,05	2,30	2,70
24	0,85	1,00	1,30	1,60	1,80	2,20
36	0,60	0,70	0,95	1,20	1,50	1,80
48	0,25	0,30	0,60	0,85	1,15	1,40

Umanjena vrijednost računa se na osnovu formule:

$$Uv = \frac{\text{Vrijednost vozila na dan štete} + \text{Ukupni troškovi popravke} \times T(\text{tržišni faktor})}{100}$$

Gdje je :

Uv – umanjena vrijednost vozila

4.3. Uvećana vrijednost vozila

Član 42.

Prilikom opravke oštećenog vozila može da dođe do uvećanja njegove vrijednosti u slučajevima:

- ako se ugradi dio ili sklop sa bitno poboljšanim tehničkim karakteristikama u odnosu na oštećeni dio ili sklop (motor sa većom snagom, obrtno postolje sa većom otpornošću na udare, razne modifikacije i sl.). U takvim slučajevima razliku u cijeni snosi osiguranik - oštećenik.
- ako je stanje oštećenog dijela takvo, da je nemoguće izvršiti opravku zbog dotrajalosti (veliki stepen napada korozijom ili sl.), a pod normalnim uslovima bi bila moguća opravka, visina štete se u tim slučajevima izračunava kalkulativnim putem i to u visini prosječnih troškova opravke u ovlašćenom servisu sa potrebnim sitnim potrošnim i farbarskim materijalom. Ovo se primjenjuje samo kod starijih vozila.
- ako se popravkom smanjuju neophodni troškovi investicionog ulaganja, odnosno obezbjeđuje propisana tehnička ispravnost vozila što bi bilo nužno izvršiti bez obzira na ostala oštećenja.
- kod djelimičnih šteta po osnovu osiguranja od autoodgovornosti, pri zamjeni oštećenih djelova, obračunava se pad vrijednosti djelova. Pad vrijednosti se ne obračunava za djelove od stakla i ukrasne djelove i po pravilu za djelove vozila čija starost nije veća od 4 godine.

Pri utvrđivanju pada vrijednosti zamijenjenih djelova kod djelimičnih šteta, u slučaju kada je vozilo starije od četiri godine, obračunava se istrošenost djelova od 0 do 50% u zavisnosti od starosti i stepena istrošenosti.

5 NAKNADA ŠTETE ZBOZ NEMOGUĆNOSTI KORIŠĆENJA VOZILA

5.1. Ko ima pravo na naknadu štete

Član 43.

Pravo na naknadu štete zbog nemogućnosti korišćenja vozila do završetka opravke imaju

samo oštećeni –vlasnici vozila, koji pravo na naknadu troškova opravke vozila, ostvaruju po osnovu osiguranja vlasnika odnosno korisnika motornih i priključnih vozila od odgovornosti za štetu pričinjenu trećim licima i koji su sa tim vozilom na dan nastanka štete ostvarivali svoju stalnu profesionalnu djelatnost i sticali zaradu.

Pod štetom zbog nekorišćenja vozila, podrazumijeva se gubitak prihoda na koje je oštećeni-vlasnik vozila odnosno korisnik, mogao sa sigurnošću računati, da nije došlo do oštećenja vozila i da te prihode nije mogao nadomjestiti korišćenjem drugog vozila koje je imao u rezervi, ili korišćenjem sredstava javnog prevoza.

Pri obračunu iznosa naknade od iznosa utvđene štete odbijaju se tekući troškovi koji uobičajeno prate korišćenje vozila za obračunski period.

5.2. Utvrđivanje broja izgubljenih dana

Član 44.

Visina naknade zavisi od od vrste vozila i vremena potrebnog za njegovu opravku. Obračunava se na sljedeći način :

- za najmanja oštećenja gdje nema lakiranja (oštećenje farova, stakala, stop svijetla, branika i sl.) kao izgubljeno vrijeme računa se jedan dan;
- za opravku vozila gdje je norma vrijeme za opravku vozila od 1 do 50 sati, izgubljeno vrijeme računa se po formuli:

ID= h : 8

gdje je :

ID= broj dana potreban za opravku i uvijek se uzima prvi veći cio broj;

h = broj radnih sati po zapisniku o oštećenju vozila, društva za osiguranje;

8 = je broj koji predstavlja iskorišćenost radnog vremena, broj radnika koji se angažuje i broj smjena u toku dana.

- za opravku vozila gdje je norma vrijeme za opravku preko 50 sati ,izgubljeno vrijeme se računa po formuli:

$$ID= 8+ \frac{h - 50}{8}$$

gdje je:

ID = broj dana potreban za opravku i uvijek se uzima kao cio broj;

8 = broj dana neophodnih za popravku vozila,za koju je predviđeno 100 norma sati i konstantan je;

h = broj norma sati po zapisniku o oštećenju vozila;

8 = broj koji predstavlja iskorišćenost radnog vremena , broj radnika angažovanih na opravci i broj smjena u toku dana.

5.3. Utvrđivanje iznosa naknade za dane nekorišćenja vozila

Član 45.

Naknada štete pripada oštećenom - vlasniku odnosno korisniku vozila, za onoliko radnih dana, koliko dana po navedenim formulama iz člana 44 ovih Kriterijuma, iznosi potrebno vrijeme za popravku vozila (broj dana) i pri totalnoj šteti iz ekonomskih razloga. Pri tome se ne uzima u obzir nedostatak na tržištu rezervnih djelova i repro materijala za oštećeno vozilo, odnosno, za koliko dana se na tržištu vozila, uobičajeno može kupiti takvo vozilo, pri čemu se ne uzimaju u obzir vozila čija je nabavka na tržištu vozila otežana, odnosno, koja su rijetka ili ih nema na tržištu vozila u Crnoj Gori, a najviše 15 dana za putnička vozila i motocikle, a 30 dana za sva ostala vozila, od dana utvrđivanja obima oštećenja odnosno visine štete na vozilu.

Nedostatak djelova za opravku na tržištu, ne predstavlja razlog za uvećanje broja dana nekorišćenja vozila.

Iznos naknade za jedan izgubljeni dan za putnička vozila (taxi, rent-a-car i sl.), određuje se u iznosu od 35 EUR-a bruto,.

Za teretna vozila naknada se određuje po radnom danu u iznosu koji se utvrđuje na osnovu iznosa ostvarene bruto zarade po danu za posljednja tri obračunska mjeseca prije nastupanja događaja po osnovu kojeg se ostvaruje naknada (što se dokazuje obračunom zarade i bruto zarade lica koje je radilo na tom vozilu i visinom uplata poreza i doprinosa na zarade). Na isti način određuje se i naknada za autobuse.

Ukoliko se radi o preduzetniku koji nema uredne poslovne knjige naknada za dan nekorišćenja teretnog vozila i autobusa može se odrediti maksimalno do 100 EUR-a bruto.

6 ZAVRŠNE ODREDBE

6.1. Primjena Kriterijuma

Član 46.

Ovi Kriterijumi stupaju na snagu 02.04.2022. godine i primjenjuje se na sve odštetne zahtjeve zahtjeve koji nijesu procijenjeni do dana stupanja na snagu ovih Kriterijuma.

Izvršni direktor

Matjaž Božič